

Катеринчук К.В., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Аналізуючи законодавство України доводиться зазначити, що існує ряд проблем термінологічного характеру. Як приклад, психічна хвороба є результатом спричинення шкоди здоров'ю від тяжких тілесних ушкоджень. При вивченні цього питання ми звернули увагу на те, що в спеціальній літературі та у законодавстві використовується різна термінологія, а саме, «психічний розлад», «душевна хвороба», «психічна хвороба», «психічне захворювання». Закон України «Про психіатричну допомогу» в статті 1 надає визначення психіатричним розладам, під якими розуміє розлади психічної діяльності, визнані такими згідно з чинною в Україні Міжнародною статистичною класифікацією хвороб, травм і причин смерті» [1]. Під душевною хворобою розуміється всяка психічна хвороба, тобто розлад психічної діяльності людини [2, с. 72].

Аналізуючи вище зазначене, ми вважаємо, що терміни «психічний розлад», «душевна хвороба», «психічна хвороба», «психічне захворювання» є синонімічними. Так як законодавчі акти України по різному їх використовують. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про згвалтування та інші статеві злочини» [3] до прийняття Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» [4] містила термін «душевна хвороба» (п. 15). Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень містить наступні терміни: «душевна хвороба», «психічна хвороба», «психічне захворювання», «психічні розлади».

Під душевною хворобою належить розуміти психічне захворювання (психічну хворобу) До психічних захворювань не можна відносити пов'язані з ушкодженням реактивні стани

(психози, неврози). Ушкодження кваліфікується як тяжке тільки тоді, коли воно потягло за собою розвиток психічного захворювання, незалежно від його тривалості і ступеня вилікованості (п. 2.1.5) [5]. Більшість документів прийнятих Міністерством охорони здоров'я України в своїх назвах містять термін «психічний розлад»: «Про затвердження Інструкції з організації диспансерного та консультативного нагляду осіб, які страждають на психічні розлади, при наданні амбулаторної психіатричної допомоги» [6], «Порядок переведення хворих на психічні розлади, до яких застосовані примусові заходи медичного характеру» [7], «Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні дії, у відділенні (палаті) для застосування примусових заходів медичного характеру з посиленням наглядом» [8], «Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні діяння, у психіатричній лікарні із суворим наглядом» [9], «Про заходи щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади» [10], а також «Рекомендація Комітету міністрів державам-учасницям стосовно правового захисту осіб, які страждають на психічні розлади, що примусово утримуються як пацієнти» [11].

Але більшість законодавчих актів містять термін «психічний розлад» серед них є Цивільний кодекс України (ч. 1 ст. 36) [12], Кримінальний кодекс України в ч. 2 ст. 19 та ч. 1 ст. 20 [13], Сімейний кодекс України в ч. 3 ст. 15 та ч. 1 ст. 40 [14], Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [15], ч. 2 ст. 44 Закону України «Про нотаріат» [16] та інші. На нашу думку, законодавство України повинно мати єдину термінологію для недопущення неввірного розуміння та трактування даних термінів.

Список використаних джерел

1. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22.02.2000 № 1489-III// Відомості Верховної Ради України - 2000. - №19. - Ст. 143 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>.

2. Дубовец П.А. Ответственность за телесные повреждения по советскому уголовному праву. Изд-во «Юридическая литература». М., 1964. - 159 с.

3. Про судову практику у справах про зґвалтування та інші статеві злочини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992р. - № 4
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-92>.

4. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 5
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08>

5. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січ. 1995 р. № 6. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95>.

6. Про затвердження Інструкції з організації диспансерного та консультативного нагляду осіб, які страждають на психічні розлади, при наданні амбулаторної психіатричної допомоги:затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.01.2007р. № 20 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0314-07>.

7. Порядок переведення хворих на психічні розлади, до яких застосовані примусові заходи медичного характеру: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2001р. № 397 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0220-02>.

8. Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні дії, у відділенні (палаті) для застосування примусових заходів медичного характеру з посиленням наглядом:затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2001р. № 397 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0217-02>.

9. Порядок застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які хворіють на психічні розлади і вчинили суспільно небезпечні діяння, у психіатричній лікарні із суворим наглядом: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України

від 08.10.2001р. № 397 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0217-02>.

10. Про заходи щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади затв. Наказом МОЗ України, МВС України від 19.12.2000р. № 346/877 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0215-02>.

11. Рекомендація Комітету міністрів державам-учасницям стосовно правового захисту осіб, які страждають на психічні розлади, що примусово утримуються як пацієнти: Рекомендації Ради Європи, Комітет Міністрів Ради Європи від 22.02.1983р. № R(83)2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_074.

12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003.- №№ 40-44. - Ст.356 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435>.

13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341- III Відомості Верховної Ради України - 2001.-№ 25-26 - Ст.131[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?nreg=2341>.

14. Сімейний кодекс України. від 10.01.2002 № 2947- III Відомості Верховної Ради України. - 2002.- № 21-22.-Ст.135 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

15. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР// Відомості Верховної Ради України. - 1995.- N10. - Ст.60 [Електронний ресурс]. - Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/60/95>.

16. Про нотаріат. Закон України від 02.09.1993 № 3425- XII// Відомості Верховної Ради України - 1993.-N 39.-Ст.383 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/page?text=%F0%EE%E7%EB%E0%E4>.